

द्वितीय प्रश्न पत्र (भारतीय संस्कृति के तत्त्व, पद्य साहित्य, अनुवाद एवं व्याकरण)
(भारतीयसंस्कृतेः तत्त्वानि, पद्यसाहित्यं, अनुवादः व्याकरणञ्च)

Time allowed : Three hours

Maximum Marks : 100

1. भारतीयसंस्कृतेः मूलतत्त्वानि विवेचनीयानि ।
अथवा
वैदिककालीन आश्रमव्यवस्थां विविच्य सामाजिक-जीवने तस्याः महत्त्वं वर्णयन्तु ।
2. अधोलिखितेषु टिप्पणीत्रयं लेखनीयम्—
(क) पुरुषार्थ-चतुष्टय महत्त्वम् ।
(ख) वैदिककालीन सामाजिकस्थिति ।
(ग) समावर्तनसंस्कारः ।
(घ) प्राचीनशिक्षाकेन्द्र तक्षशिलाविश्वविद्यालय ।
(ङ) मानवकल्याणाय भारतीयसंस्कृतेः योगदानम् ।
3. अधोलिखितेषु श्लोकेषु कयोश्चिद् द्वयोः श्लोकयोः सप्रसङ्ग अनुवादः विधेयः—

- (क) वागर्थाविद संपृक्तौ, वागर्थप्रतिपत्तये।
जगतः पितरौ वन्दे, पार्वती परमेश्वरी॥
- (ख) तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्ति हेतवः।
हेग्नः संलक्ष्यते ह्यग्नौ विशुद्धिः श्यामिकापि या॥
- (ग) अनाकृष्टस्य विषयैः विद्यानां पारदृश्वनः
तस्यधर्मस्तेरासीद् वृद्धत्वं जरसा विना॥
- (घ) उपपन्नं ननु शिवं सप्तस्वङ्गेषु यस्य मे।
दैवीनां मानुषीणां व प्रतिहर्ता त्वमापदाम्॥
4. निम्नलिखितेयोः श्लोकयोः कस्यचिद् एकस्य श्लोकस्य सप्रसङ्ग व्याख्या विद्यातत्वा-
(क) मन्दः कवियशः प्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम्।
प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्बाहुरिव वामनः॥
(ख) दुदोहं गां स यज्ञाय शस्याय मधवा दिवम्।
सम्पद्विनिमयेनोमौ दधतुर्भुवनद्वयम्॥
5. अधस्तनेषु केषाञ्चित् पञ्चप्रश्नानामुत्तराणि संस्कृतमाध्यमेन लिखन्तु-
(क) यज्ञपत्नी का आसीत्।
(ख) रघुवंशीराज्ञां के-के गुणाः आसन्।
(ग) मनीषिणां माननीयः कः आसीत्।
(घ) वृषस्कन्धः अस्यपदस्य किं तात्पर्यम्।
(ङ) सुदक्षिणा कस्य भार्या आसीत्।
(च) दिलीपः जनकल्याणाय प्रजाभ्यः किं ग्रहणाति।
(छ) दिलीपः आत्मानं कथं जुगोप।
(ज) नन्दिनी कस्याः सुता आसीत्।
(झ) पुत्रकाम्यया तौ दम्पती कुत्र जग्मतुः।
(ञ) सुदक्षिणा कस्य पुत्री आसीत्।
4. अधोलिखित वाक्येषु केषाञ्चित् पञ्चवाक्यानां संस्कृते अनुवादं कुर्वन्तु-
(क) शिष्य गुरुजी को प्रणाम करता है।
(ख) गाँव के चारों ओर पर्वत है।
(ग) राम के साथ सीता वन में गई।
(घ) राजा निर्धन को धन देता है।
(ङ) हिरण सिंह से डरता है।
(च) हम सब कल पुष्कर मेले में जायेंगे।
(छ) यह आकाशवाणी है अब तुम सब समाचार सुनो।
(ज) वह केशों के लिए चमरीमृग को मारता है।
(झ) पेड़ पर पक्षी बैठे हैं।
(ञ) मैं बी. ए. प्रथम वर्ष संस्कृत का छात्र हूँ।
7. कयोश्चिद् द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या-
(क) अदर्शनं लोपः। (ख) मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः।
(ग) परः सन्निकर्ष संहिताः। (घ) सुप्तिडन्तं पदम्।
8. अधोलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः रूपसिद्धिः विधेया-
(क) उपेन्द्रः। (ख) कृष्णैकत्वम्।

- (ग) प्रेजते। (घ) विष्णुदयः।
9. निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयो रूपसिद्धिः कार्या-
(क) रामश्लोते। (ख) तल्लयः।
(ग) रामष्टीकते। (घ) लक्ष्मीच्छाया।
10. निम्नलिखितेषु कयोश्चिद् द्वयोः सूत्रयोः व्याख्या कार्या-
(क) विसर्जनीयस्य सः। (ख) अतोरोरप्लुतादप्लुते।
(ग) रोरि। (घ) भो-भगो-अधो-अपूर्वस्य योऽशि।

UNSATISFACTORY